

Nr 480.

Av herr **Wallén**, *angående vissa kronan av Stockholms stad debiterade kostnader för gatuarbeten.*

Riksdagens år 1934 församlade revisorer hava i sin berättelse under § 13 påtalat, att Stockholms stad debiterat kronan samt att den dåvarande djurgårdskommissionen attesterat till betalning vissa i stadens räkningar upptagna kostnader för gatuarbeten m. m. Revisorernas anmärkning härutinnan kan i hudsak sammanfattas sålunda:

Kronans och stadens mellanhavanden i fråga reglerades av vissa bestämmelser, som funnes angivna i de Stockholms stadsfullmäktiges beslut, för vilka revisorerna i sin anmärkning redogjort. Enligt sagda bestämmelser skulle kronan svara för gatornas iordningställande. Iordningställandet skulle ske genom stadens försorg. Sedan gata, resp. gatudel, blivit iordningställd och belagd, åligger det staden att underhålla gatan, resp. gatudelen. Enligt de avtalade bestämmelserna svarade alltså kronan icke för något underhåll av iordningställd och belagd gata, resp. gatudel, utan det ankomme på staden att ensam bekosta dylikt underhåll. Staden hade också enligt de avtalade bestämmelserna att svara för iordningställandet av alla planteringar med undantag av viss plantering i Breitenfeltsgatan, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 februari 1932 skulle bekostas av kronan. I denna sistnämnda plantering hade emellertid anordnats en fontän, vilken uppenbarligen icke utgjorde sådan »plantering», som det enligt Kungl. Maj:ts beslut ankom på kronan att bekosta.

Kronan syntes alltså hava i avsevärd utsträckning debiterats kostnader, som rätteligen bort stanna på staden. Anmärkningsvärt vore också, att å dessa »på räkning» utförda arbeten utfärdats räkningar, som icke varit specificerade utan upptoge allenast klumpsummor. Innan räkningarna likviderats hade därför av kronans granskande organ självfallet bort från staden infordras och vid räkningarna fogas vederbörlig specifikation. Så syntes emellertid icke hava skett.

I anledning av revisorernas ifrågavarande anmärkning har förklaring den 5 januari 1935 avgivits av verkställande ledamoten i djurgårdskommissionen, överstelöjtnanten Ingemar Petersson. Det förefaller emellertid, som om innehållet i förklaringssskriften långt ifrån vederlade något av innehållet i revisorernas anmärkning, utan i stället bestyrkte nödvändigheten av den utav revisorerna påyrkade grundliga utredningen.

I förklaringen vitsordas till en början, att den av djurgårdskommissionens verkställande ledamot verkställda granskningen av stadens räkningar i fråga icke omfattat en detaljgranskning av räkningarnas poster. Det är då att märka, att stadens myndigheter icke motsatt sig utan tillhandahållit mate-

riålet för dylik detaljgranskning, då den från och med 1931 omorganiserade djugårdskommissionen härom framställt begäran. De av revisorerna närmare omförmälda stadens räkningar av den 31 december 1931, den 25 januari 1932 och den 27 februari 1932 avse arbeten, vilka av staden utförts enligt 1905—1910 års förberörda överenskommelse mellan kronan och staden, och staden har i fråga om dessa räkningar lojalt tillhandahållit djugårdskommissionen sådana specifikationer, som äro nödvändiga för en granskning av räkningarna.

Det torde också vara klart, att då ett arbete, såsom i förevarande fall skett, utföres »på räkning», detta inbegriper en ovillkorlig rätt för beställaren att av entreprenören erhålla en fullständig redovisning av de debiterade kostnaderna. Detta gäller i det allmänna affärslivet, och är ännu mer en självklar sak i vad rör mellanhavanden mellan två offentliga myndigheter såsom i förevarande fall — kronan och Stockholms stad. En vägran från stadens sida att tillhandahålla för räkningarnas granskning erforderliga specifikationer låter så mycket mindre tänka sig, som ett sådant undanhållande av materialet helt naturligt kunde tolkas sålunda, att debiteringarna icke vore riktiga och staden fördenskull icke önskade en undersökning av posterna.

Skulle entreprenören, d. v. s. i detta fall Stockholms stad, verkligen hava vägrat att lämna vederbörliga specifikationer, hade kronans representant bort vägra godkänna räkningen intill dess dylik specifikation erhållits. Ett annat tillvägagångssätt innebär icke ett tillbörligt iakttagande av kronans intressen.

I fråga om arbetenas utförande göres i bemälda förklaring gällande, att kronan icke enligt de avtalade bestämmelserna ägt bestämma, när de skolat utföras — d. v. s. att de skolat utföras först om och när de rekviderats av kronan — utan att staden ägt helt bestämma tiden och sättet för arbetenas utförande. Detta synes dock icke riktigt. Staden har visserligen haft att tillse, att gatorna iordningställts inom tid, som gällande stadsplanelag angivit, men härvidlag synas ju gatorna hava iordningställts tidigare än lagbestämmelserna påfordra. Det torde då icke ankommit på staden utan på kronan att bestämma, när arbetena bort — sålunda före den tid lagen angiver — iordningställas.

Eljest skulle ju staden kunna verkställa ifrågavarande arbeten på tid och sätt, som vore olämpligt. Det vill också förefalla, som om arbetena i fråga ingalunda bedrivits rationellt, utan staden understundom »tagit till» dessa arbeten å tider, som icke varit lämpliga — t. ex. verkställt beläggningar under olämplig årstid — och icke heller på lämpligt sätt koncentrerat arbetena. I sistnämnda hänseende framgår av revisorernas uppgifter, att t. ex. beläggningar ofta skett till värde av blott några hundratal eller t. o. m. tiotal kronor eller mindre, ehuru uppenbarligen arbeten av förevarande art icke i regel vare sig ur teknisk eller ekonomisk synpunkt lämpligen kunna bedrivas såsom dylikt »lapparbet». Även ur denna synpunkt synes en undersökning befogad, varigenom kunde klarläggas i vad mån en olämplig arbetsledning orsakat kronan onödiga kostnader.

I fråga om kronans skyldighet att bekosta underhåll ger förklaringen vid

handen, att de mellan kronan och staden avtalade bestämmelserna *icke* innehålla någon förpliktelse för kronan att svara för något som helst underhåll.

Det torde också framstå som synnerligen orimligt, att, på sätt i förklaringen göres gällande, ansvaret, garantin för de utförda arbetena skulle ligga, ej hos staden-entreprenören, utan hos kronan-beställaren. Då staden efter eget bestämmande utfört arbetena i fråga, lär väl vara klart, att staden jämväl stått sedvanligt entreprenöransvar. Detta har också, på sätt i förklaringen uttryckligen angives, tillämpats i fråga om de gatuarbeten, som jämlikt 1928 års Ladugårdsgärdesavtal av djurgårdskommissionen utlämnats till enskilda entreprenörer, och jämväl staden har i samma omfattning svarat för de av staden utförda gatuarbetena.

Det bör i detta sammanhang påpekas, att i förklaringen uttryckligen angives, att vid förklaringens avgivande *icke* kunnat konstateras, huruvida de särskilda underhållsposterna avse efterarbeten eller rena underhållsarbeten. Självfallet kan då *icke* heller hava utforskats, i vad mån arbetena i fråga avse »provisoriska» åtgärder eller annat.

Behövligheten av den utav revisorerna påyrkade grundliga utredningen i förevarande hänseende bestyrkes alltså även på denna punkt av den avgivna förklaringens innehåll.

Vad beträffar själva saken om kronans skyldighet att svara för underhåll må vidare framhållas att, då i de avtalade bestämmelserna *icke* inrymts dylik skyldighet för kronan, djurgårdskommissionen *icke* lärer hava ägt att medge sådan, utan bort hänskjuta saken till Kungl. Maj:ts bedömande. Att det ej förrän nu varit tal om just »2 års garanti», synes egendomligt. Staden har ju debiterat underhåll för betydligt längre tid och har, då på senare år djurgårdskommissionen vägrat betala något som helst underhåll, när detta ålåde staden, godkänt denna kommissionens numera intagna ståndpunkt.

Av förklaringen framgår ej, i vad mån de debiterade underhållskostnaderna hänföra sig till särskilda delar av resp. gata. Gatorna hava belagts successivt, men i de vid förklaringen fogade tablåerna kan *icke* framläsas mera, än i vad mån underhållet hänför sig till år, som ligga mer än två år efter det *sista* delen av gatan blivit belagd. Detta är *icke* tillräckligt. Ty staden svarar för underhållet *icke* först, när *hela* gatan blivit belagd, utan allt efter som beläggningen fortskridit å gatudel efter gatudel.

I förklaringen har förbigåtts, i vad mån de i stadens räkningar angivna »beläggnings»-posterna avse första beläggning eller en senare beläggning, d. v. s. en reparation eller underhåll. Uppenbarligen erfordras emellertid i detta hänseende en ingående undersökning — detta framgår *icke* minst av vad som förekom beträffande den av revisorerna omförmälda räkningen den 27 februari 1932. Denna upptog just kostnader för »beläggning», som Djurgårdskommissionen emellertid vägrade betala, när därvid ej var fråga om iordningställande utan om reparation, och staden godkände denna anmärkning.

I fråga om fontänen i Breitenfeltsgatan kan konstateras, att i förklaringen *icke* kunnat anföras något Kungl. Maj:ts medgivande till att kronan skulle bekosta densamma.

I fråga om vissa »plötsliga och stora sättningar» angives i förklaringen icke något godtagbart skäl, varför de därav föranledda reparationerna skulle bekostas av kronan. Sättningarna i fråga orsakades av arbeten å angränsande tomter. Det lär då icke råda tvivel om att de som verkställde eller svarade för dess arbeten också hade att svara för de skador, som å angränsande markområden orsakades av arbetena i fråga. Stadens krav hade bort — i den mån ej staden själv stod risken för skada å den redan färdigställda gatan, beträffande vilken kronan alltså icke lär haft något ansvar för underhåll eller reparation — riktas mot den, som orsakat skadan. Det är att märka, att i förklaringen angives, att de gatuarbeten, vilka orsakades av sättningar å Breitenfeltsgatan i följd av H. S. B.-byggena därinvid, bekostades av H. S. B. eller dess entreprenör. Detsamma hade givetvis bort gälla i fråga om de övriga sättningarna i gator i följd av arbeten å angränsande tomter. Detta är också vad som iakttages på andra håll inom Stockholm och andra städer.

Det torde icke vara nödigt att i detalj ingå på innehållet i förklaringskriften. Det anförda torde tillräckligt utvisa, att den av revisorerna påyrkade grundliga utredningen är synnerligen behövlig. Det torde också vara självklart, att denna utredning bör verkställas av person eller personer, som icke deltagit i arbetena i fråga eller haft att granska räkningarna beträffande arbetena.

På grund av vad i revisorernas berättelse samt här ovan anförts hemställes,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om en grundlig undersökning *dels* i vad mån Stockholms stad beträffande ifrågavarande gator debiterat kronan kostnader för andra arbeten än dem, som det avtalsenligt ålegat kronan att gälda, *dels ock* huruvida vederbörande, som haft att före likvideringen å kronans vägnar granska ifrågavarande räkningar, därvid tillbörligen hävdad kronans rätt och intressen gent emot Stockholms stad.

Stockholm den 23 jan. 1935.

Otto Wallén.